

Date: 1st June-2025

**PROFILAKTIKA INSPEKTORINING SUDXO‘RLIK BILAN
SHUG‘ULLANUVCHI SHAXSLAR BILAN ISHLASHDA MAHALLA RAISI
BILAN O‘ZARO HAMKORLIGI**

Shokirov Bexro‘z Xusniddin o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi 311-guruh kursanti

Annotatsiya: Mazkur maqolada profilaktika inspektorining sudxo‘rlik (foiz evaziga noqonuniy pul berish) bilan shug‘ullanuvchi shaxslarni aniqlash, ularning faoliyatini to‘xtatish hamda jinoyatlarning oldini olishda mahalla raisi bilan olib boriladigan o‘zaro hamkorligi tahlil qilinadi. Mahalla instituti va profilaktika inspektori o‘rtasidagi koordinatsiyalangan faoliyat samaradorligini oshirish bo‘yicha takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: sudxo‘rlik, mahalla, profilaktika inspektori, jinoyatning oldini olish, hamkorlik, ijtimoiy nazorat.

Kirish

Bugungi kunda sudxo‘rlik bilan bog‘liq jinoyatlar jamiyatda iqtisodiy muvozanatga, oilaviy barqarorlikka va fuqarolarning ijtimoiy ahvoliga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ushbu illat ko‘pincha yashirin tarzda amalga oshiriladi va ko‘pchilik hollarda jabrlanuvchilar muqarrar ravishda moliyaviy va psixologik bosimga tushadi. Shu sababli bunday jinoyatlarni erta aniqlash va ularning oldini olishda mahalladagi ijtimoiy institutlar, xususan, profilaktika inspektori hamda mahalla raisining o‘zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Asosiy qism

1. Sudxo‘rlik: mohiyati va ijtimoiy xavfi

Sudxo‘rlik — bu rasmiy moliyaviy institutlardan tashqari shaxslar tomonidan noqonuniy ravishda yuqori foiz evaziga pul berish amaliyotidir. Bu faoliyat fuqarolarning qonuniy manfaatlariga ziddir, ko‘plab holatlarda odamlarning mol-mulkidan mahrum bo‘lishiga olib keladi. Sudxo‘rlar ko‘pincha ishsizlik, daromad tanqisligi, huquqiy savodsizlikdan foydalanadilar.

2. Profilaktika inspektorining sudxo‘rlikni aniqlashdagi roli

Profilaktika inspektori mahalladagi huquqbuzarliklarni nazorat qilish, fuqarolar bilan bevosita muloqot qilish, xavfli shaxslarni ro‘yxatga olish va jinoyat sodir bo‘lishi mumkin bo‘lgan holatlarni erta bartaraf etish bilan shug‘ullanadi. Sudxo‘rlik bo‘yicha esa u quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshiradi:

- Mahalladagi iqtisodiy muammoli oilalarni monitoring qilish;
- Fuqarolardan tushayotgan shikoyatlarni o‘rganish;
- Yashirin kredit beruvchilar to‘g‘risida ma’lumotlarni to‘plash;
- Sudxo‘rlar bilan bog‘liq jinoyat alomatlarini proaktiv aniqlash.

Date: 1st June-2025

3. Mahalla raisi va uning huquqiy vakolatlari

Mahalla raisi jamiyatda ijtimoiy muvozanatni ta'minlash, fuqarolar o'rtasida birdamlikni mustahkamlash, ijtimoiy muammolarni erta aniqlash va murosali yechimlar topishda muhim vositachi hisoblanadi. U:

- Mahalladagi iqtisodiy ahvolni doimiy kuzatib boradi;
- Ijtimoiy zaif qatlamlarga ko'mak ko'rsatadi;
- Profilaktika inspektori bilan birgalikda xavfli holatlar yuzasidan yig'ilishlar o'tkazadi.

4. Profilaktika inspektori va mahalla raisining o'zaro hamkorlik shakllari

- Ma'lumot almashinuvi
- Qo'shma monitoring
- Profilaktik suhbatlar
- Ijtimoiy rehabilitatsiya

Xulosa va takliflar

Profilaktika inspektori va mahalla raisining samarali hamkorligi sudxo'rlik kabi yashirin jinoyatlarni aniqlash va bartaraf etishda asosiy omil hisoblanadi. Quyidagi takliflarni ilgari suramiz:

1. Doimiy axborot almashinuvi tizimini joriy etish.
2. Fuqarolarning moliyaviy savodxonligini oshirish bo'yicha treninglar tashkil etish.
3. Ijtimoiy-iqtisodiy tahlillar asosida xavfli guruhlarni aniqlash.
4. Mahalla raisining vakolatlarini kengaytirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi, 168-modda (Sudxo'rlik haqida).
2. "Mahalla" instituti faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi Prezident qarori, 2020 yil.
3. IIV Profilaktika xizmati ichki nizomlari, Toshkent, 2022.
4. Sudxo'rlikka qarshi kurashish bo'yicha xalqaro tajriba (Kazakhstan, India case studies).
5. O'zbekiston Respublikasi IIV profilaktika inspektorlari uchun uslubiy qo'llanma, 2023.

